

Till Socialdepartementet

## Yttrande - Remiss för barns rättigheter och trygghet - En ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga

Remissinstansen diarienummer: S2025/02039

### Övergripande kommentarer

Social- och arbetsmarknadsnämnden välkomnar förslaget till ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga. Nämnden tillstyrker att nuvarande lag delas upp i två separata lagar och bedömer att detta bidrar till tydlighet i den praktiska hanteringen. Nämnden välkomnar att ny lagstiftning kommer i nära tid efter ny socialtjänstlag. Detta bedöms ge bättre förutsättningar för anpassning av arbetssätt och tillämpning i verksamheten. Nämnden ser positivt på att lagstiftningen moderniseras språkligt och strukturellt.

Förslagen i lagrådsremissen bedöms kunna innebära ett ökat administrativt arbete för nämnden till följd av mer komplexa utredningar samt ett utökat behov av strukturerad uppföljning och dokumentation för att säkerställa att lagens förutsättningar uppfylls.

### Kommentarer till specifika delar av remissen

#### *Barnrättsperspektiv*

Social- och arbetsmarknadsnämnden ser positivt på att barnkonventionen och barns rättigheter tydliggörs och samlas i ett eget avsnitt i förslaget till ny lag. Att begrepp också i högre grad harmonierar med socialtjänstlagen bedöms underlätta tillämpningen och skapa bättre förutsättningar för ställningstaganden i bedömningar och rättsliga processer. Det bedöms stärka såväl skyddet för barn som rättssäkerheten i ärenden om tvångsvård.

#### *Utnyttjande eller sexuell exploatering*

Social- och arbetsmarknadsnämnden ser positivt på att utnyttjande eller sexuell exploatering uttryckligen nämns i förslaget till ny lag bland de förhållanden i hemmet som kan ligga till grund för omhändertagande. Förtydligandet bedöms innebära att situationer som tidigare ofta hanterats inom ramen för omsorgsbrist nu får en mer ändamålsenlig och tydlig rättslig grund. Detta bedöms stärka både barnets skydd och den rättsliga tydligheten i handläggningen.

#### *Negativ social kontroll*

Tydliggörandet av negativ social kontroll som grund för omhändertagande bedöms av social- och arbetsmarknadsnämnden som en komplex grund som kräver noggranna bedömningar och tydliga avgränsningar. Det behöver tydligt definieras vilka förhållanden och omständigheter som utgör negativ social kontroll.

Att ny lagstiftning tydligare pekar ut denna problematik bedöms vara värdefullt. Tillämpningen kommer att ställa höga krav på rättslig vägledning för att säkerställa rättssäker och likvärdig tillämpning mellan kommuner. Nationella vägledningar och metodstöd krävs.

#### *Destruktivt beteende*

Social- och arbetsmarknadsnämnden ser positivt på att destruktivt beteende, inklusive självdestruktivitet, tydliggörs som grund för omhändertagande. Förslaget bedöms kunna vara till hjälp i ärenden som rör psykisk ohälsa hos barn och unga och kan även upplevas som stödjande för vårdnadshavare.

Samtidigt bedöms detta vara den del av förslaget som väcker flest och mest komplexa frågor i praktiken. Gränsdragningen mellan socialtjänstens ansvar och hälso- och sjukvårdens, särskilt barn- och ungdomspsykiatri, bedöms bli en central fråga. De utmaningar som idag finns kring huvudmannaskap, ansvarsfördelning och kostnadsansvar bedöms bli än större och i slutändan leda till ökade kostnader för kommunerna.

#### *Sammantagen bedömning*

Social- och arbetsmarknadsnämnden tillstyrker tydliggörandet av möjligheten till sammantagen bedömning av de förhållanden i hemmet respektive de beteenden som kan ligga till grund för ett omhändertagande för vård. Nämnden konstaterar att detta redan är ett arbetssätt som används i praktiken, där barnets hela situation vägs samman. Förslaget bedöms därför vara i linje med befintlig handläggning.

### *Omhändertagande på grund av anknytning*

Social- och arbetsmarknadsnämnden ser positivt på införandet av anknytning som grund för omhändertagande, utifrån barnkonventionen och principen om barnets bästa. Förslaget bedöms kunna skapa bättre förutsättningar för stabilitet och kontinuitet för barn som varit placerade under längre tid.

Samtidigt konstateras att detta innebär en viss förskjutning i förhållande till tidigare stark betoning på återförening. I praktiken arbetar socialtjänsten redan idag utifrån anknytning, exempelvis genom överväganden om flyttningsförbud. Förslaget kan komma att leda till längre placeringar och ökade kostnader

### *Begränsning av vårdnadshavares möjlighet att begära upphörande*

Social- och arbetsmarknadsnämnden ser positivt på förslaget att begränsa vårdnadshavares möjlighet att begära att vården ska upphöra under en inledande period. Förslaget bedöms kunna bidra till ökad stabilitet och skapa lugn för barnet samt minska återkommande processer i ett tidigt skede av placeringen och som kan vara påfrestande för barnet.

### *Barns rätt att höras*

Social- och arbetsmarknadsnämnden konstaterar att barns möjlighet att höras, även under 15 år, redan tillämpas i praktiken och att domstolar regelmässigt inhämtar barns synpunkter. Förslaget bedöms därför vara i linje med gällande praxis.

Social- och arbetsmarknadsnämnden vill även uppmärksamma att detta också förutsätter att domstolar ges fördjupad kunskap om barns uttryck och kommunikation för att säkerställa att barns utsagor förstås i sitt sammanhang och att barns perspektiv tolkas rättssäkert.

### *Behov av nationellt stöd*

Social- och arbetsmarknadsnämnden ser ett tydligt behov av nationella metodstöd, vägledningar, checklistor för att säkerställa rättssäker och likvärdig tillämpning och i avvaktan på rättspraxis från domstolarna.

## Ställningstagande

Social- och arbetsmarknadsnämnden tillstyrker yttrandet.

Björn Sandal  
Ordförande Social- och arbetsmarknadsnämnden

ÖSTERSUNDS KOMMUN

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen

Yttrandet skickas till Socialdepartementet via e-post till  
[s.remissvar@regeringskansliet.se](mailto:s.remissvar@regeringskansliet.se) och med kopia till

[s.sof@regeringskansliet.se](mailto:s.sof@regeringskansliet.se).